C/2025/767

11.2.2025

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto

Teolliset muutokset terveysalalla monenlaisten kriisien seurauksena

(oma-aloitteinen lausunto)

(C/2025/767)

Esittelijä: **Florian MARIN**

Yhteisesittelijä: **Antonello PEZZINI**

Neuvonantaja(t)	Chiara PANCOTTI (esittelijän neuvonantaja, ryhmä II) Giannino BERNABEI (yhteisesittelijän neuvonantaja, ryhmä I)
Komitean täysistunnon päätös	15.2.2024
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohta
Vastaava elin	neuvoa-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset” (CCMI)
Hyväksyminen CCMI:ssä	5.11.2024
Hyväksyminen täysistunnossa	4.12.2024
Täysistunnon numero	592
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	199/0/0

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 EU:n terveydenhuoltojärjestelmien olisi oltava joustavia, kykeneviä reagoimaan häiriöihin, ihmiselämää suojelevia, osallistavia ja tasapuolisia, ihmiskeskeisiä ja helposti saavutettavissa olevia, tutkimukseen ja innovointiin perustuvia sekä yhteensovitettuja jäsenvaltioiden kesken.

1.2 ETSK kehottaa Euroopan komissiota käsittelemään terveyttä sekä tukea kansallisten terveydenhuoltojärjestelmien yhtenäistämisen jatkamiselle painopisteinä toimikaudella 2024–2029 ja edistämään näitä prioriteetteja kunnianhimoisella institutionaalisella tuella ja investointeja lisäämällä.

1.3 Terveydenhuoltoalalla on parhaillaan meneillään huomattavia muutoksia, ja Euroopan on pysyttävä innovatiivisena ja kilpailukykyisenä, vähennettävä riippuvuuksia ja vältettävä lääkepulaa. ETSK peräänkuuluttaa yhdennettyä, monitahoista ja potilaskeskeistä toimintamallia, jolla varmistetaan turvallisten, tehokkaiden ja laadukkaiden lääkkeiden, diagnoosien ja hoitojen saatavuus, ja ehdottaa seuraavaa:

1.3.1 Ajantasaistetaan terveydenhuollon siirtymäpolun kattamien toimien luettelo. Esimerkiksi terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen (HERA) strategista suunnitelmaa olisi muokattava niin, että voidaan vastata paremmin digitalisaatioon, kasvavaan riippuvuuteen kriittisistä lääkkeistä (niiden keskeiset lähtöaineet ja vaikuttavat aineet mukaan luettuina) ja veteen liittyviin haasteisiin, jotka vaikuttavat teollisuuteen.

1.3.2 Parannetaan Euroopan häiriönsietokykyä lääkkeiden, bio- ja sähkölääketieteellisten ja lääketieteellisten teknologioiden arvoketjuissa ja vähennetään strategisia riippuvuuksia kolmansista maista, erityisesti lääkeaineiden ja valmiiden lääkkeiden osalta. ETSK suhtautuu myönteisesti uuden komission poliittisissa suuntaviivoissa ([1]) ilmoitettuun kriittisiä lääkkeitä koskevaan säädökseen ja kehottaa vahvistamaan yhteistyötä jäsenvaltioiden, julkisten ja yksityisten sidosryhmien, tiedeyhteisön ja kansalaisyhteiskunnan kanssa tällä alalla.

([1]) https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_fi?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_FI.pdf.

1.3.3 Varmistetaan terveydenhuollon ja lääkkeiden tasapuolinen saatavuus kaikkialla EU:ssa kiinnittäen erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.

1.3.4 Otetaan käyttöön johdonmukainen hinnoittelua koskeva EU:n lähestymistapa oikeudenmukaisen hintamallin varmistamiseksi kaikkialla Euroopassa ja tutkitaan terveysinvestointeja koskevan kultaisen säännön ohella myös ajatusta siitä, että kansallisiin terveydenhuoltojärjestelmiin investoitaisiin tietty prosenttiosuus bruttokansantuotteesta.

1.3.5 Vahvistetaan alan sisämarkkinoita (Enrico Lettan ja Mario Draghin raporteissa esitettyjen suositusten pohjalta) erityisesti lupien, yhteisten julkisten hankintojen ja terveydenhuollon työntekijöiden työolojen ja -ehtojen osalta. ETSK korostaa tarvetta parantaa alan työoloja ja -ehtoja ja kiinnittää huomiota myös alalla vallitsevaan systeemiseen osaamisvajeeseen.

1.3.6 Vahvistetaan eurooppalaista rajat ylittävää yhteistyötä, edistetään innovointia ja parannetaan unionin maailmanlaajuista kilpailukykyä alalla, joka on strateginen.

1.3.7 Keskitytään ennaltaehkäisevään ja yksilöllistettyyn hoitoon, alan tulevaisuuden kannalta keskeisiin teknologioihin (kuten bioteknologiaan ja genomiikkaan) sekä kriittisiin lääkkeisiin, proteeseihin ja liikkuvuutta edistäviin terapeuttisiin materiaaleihin sekä lääkkeiden saatavuuteen.

1.3.8 Investoidaan harvinaisten sairauksien alaan. ETSK ehdottaa myös, että perustetaan ylikansallinen julkinen tutkimusinfrastruktuuri solidaarisuuteen perustuvan, julkisen ja yksityisen sektorin osallistavan järjestelmän puitteissa hyödyntäen EU:n eurooppalaisen kumppanuuden välinettä.

1.3.9 Edistetään terveydenhuoltoalan digitalisaatiota keskittyen erityisesti datan yhteentoimivuuteen ja tekoälyn ihmiskeskeiseen käyttöön. ETSK ehdottaa, että potilaille, sairaaloille ja muille terveydenhuoltopalvelujen tarjoajille luodaan yhteinen digitaalinen tila, johon on suojattu pääsy ja joka perustuu eettisiin sääntöihin ja henkilötietojen täyteen suojaamiseen. Komitea kehottaa myös toteuttamaan säännöllisiä riskinarviointien tarkastuksia ja seurantatoimia sekä kiinnittämään huomiota kyberhyökkäysten torjumiseen terveydenhuoltoalalla.

1.3.10 Parannetaan työoloja ja -ehtoja ja varmistetaan terveydenhuoltopalvelujen ja lääkkeiden tasapuolinen saatavuus kaikkialla EU:ssa kiinnittäen erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.

1.3.11 ETSK kehottaa Euroopan komissiota lisäämään terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen HERAn valmiuksia lääketieteellisten vastatoimien alalla maailmanlaajuisesti, jotta terveysturvallisuuden haasteisiin voidaan vastata paremmin.

1.3.12 Kansainvälisellä tasolla ETSK ehdottaa erityisen ”Euroopan terveysalan solidaarisuusrahaston” perustamista Afrikkaa varten ja kehottaa EU:ta käyttämään vaikutusvaltaansa, jotta G7- ja G20-ryhmien asialistoille sisällytetään pysyvän maailmanlaajuisen terveysalan mekanismin käyttöönottaminen.

2. **Terveydenhuoltoekosysteemiin vaikuttavat haasteet**

2.1 Euroopan mantereella on edessään suuria väestörakenteen muutoksia, jotka vaikuttavat merkittävästi terveydenhuoltopolitiikkaan ja edellyttävät teollisia ratkaisuja näiden politiikkojen tukemiseksi. Maailman terveysjärjestön ennusteiden mukaan elinajanodote syntymähetkellä on EU:ssa 82,3 vuotta vuonna 2048 (73,1 vuotta vuonna 2017) ja todennäköisyys elää 60-vuotiaaksi on 92,9 prosenttia. Syntymähetken elinajanodote on yhdistettävä terveen eliniän odotteeseen, jotta voidaan tuottaa todella kattavia indikaattoreita kokonaisvaltaisesta terveydestä ja elämänlaadusta. Odotettu terveiden elinvuosien määrä oli 63,6 vuotta vuonna 2021.

2.2 Pula lääkkeistä ja lääketieteellisestä teknologiasta, toimitusketjujen häiriöt, hajanaisten sisämarkkinoiden dynamiikka, lisääntynyt kysyntä ja sääntelyesteet ovat ongelma EU:ssa. Häiriönsietokykyinen ja vähemmän riippuvainen lääketeollisuus on keskeisen tärkeä strategisen autonomian turvaamiseksi alalla, joka on kansalaisten kannalta erityisen arkaluonteinen.

2.3 Covid-19-pandemia toi esiin unionin riippuvuuden kolmansista maista perusläkkeiden osalta, mitä ei aiemmin ole pidetty ongelmana. ETSK katsoo, että covid-19-pandemian aikana rakennettua tuotantokapasiteettia olisi vaalittava ja hyödynnettävä unionin terveydenhuoltojärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamiseen. Investoimalla EU:n lääketeollisuuteen vähennetään unionin ulkoista riippuvuutta erityisesti Aasiassa tuotettavista lääkeaineista ([2]).

([2]) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta *Euroopan lääkehuollon turvaaminen: Kriittisiä lääkkeitä koskevan säädöksen laatiminen* (puheenjohtajavaltio Belgian pyytämä valmisteleva lausunto) (EUVL C, C/2024/1568, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1568/oj).

2.4 Keskittymällä tehokkuuteen ja optimointiin edistetään ennakoivaa ja yksilöllistettyä hoitoa, jossa hyödynnetään potilaiden henkilökohtaisia lääketieteellisiä tietoja. Sairauksien hoitoon tai seurantaan tarkoitetuilla älykkäillä päälle puettavilla laitteilla on merkittävä rooli lääketieteen alalla ja potilaiden hoidossa. Yksilöllistettyyn hoitoon perustuva ennaltaehkäisevä terveydenhuolto käsittää hyvinvoinnin, ruokavalion, liikunnan ja immunisaation, ja siinä siirrytään reaktiivisesta lähestymistavasta ennakoivaan lähestymistapaan ja tuotetaan pitkäaikaisia hyötyjä potilaille, yhteiskunnalle ja taloudelle.

2.5 ETSK kannattaa kattavien EU:n laajuisten ohjeiden ja menettelytapasääntöjen laatimista ja yleisesti tiedonvaihtoa keskeisten sidosryhmien kesken. On tärkeää estää voimasuhteiden epätasapaino potilaiden ja toimittajien välillä ja varmistaa, että kaikilla asiaankuuluvilla sidosryhmillä on avoimesti pääsy samoihin tietoihin.

2.6 ETSK katsoo, että EU:n on mukautettava ja vahvistettava teollisia valmiuksiaan parantaakseen kilpailukykyään ja strategista riippumattomuuttaan kansalaisten kannalta erityisen arkaluonteisella alalla, sillä lääkkeiden ja lääketieteellisen teknologian saatavuusongelmat ja rakenteelliset riippuvuudet kolmansista maista ovat haasteita, jotka vaikuttavat terveydenhuoltojärjestelmiin kaikkialla EU:ssa.

3. **Teollinen riippumattomuus ja häiriönsietokyky**

3.1 ETSK katsoo, että strategiseen riippumattomuuteen liittyvistä syistä ei ole enää tarkoituksenmukaista hajauttaa tuotantoa ja olla toimitusketjun tiettyjen osien osalta riippuvainen EU:n ulkopuolisista maista. ETSK ehdottaa lääketuotannon strategista siirtämistä EU:hun. Painopisteen olisi oltava lääkeaineissa ja valmiissa lääkkeissä, jotta unionin riippumattomuutta niiden suhteen saataisiin vahvistettua. Lisäksi ETSK ehdottaa, että luodaan taloudellisia ja institutionaalisia tukia vaikuttavien aineiden ja olennaisten lääkkeiden, kuten rinnakkaisvalmisteiden, tuotannon palauttamiseksi EU:hun.

3.2 ETSK katsoo, että uuden komission poliittisissa suuntaviivoissa ilmoitetussa kriittisiä lääkkeitä koskevassa säädöksessä on yksilöitävä, mitä kriittisiä lääkkeitä (mukaan lukien niiden keskeiset lähtöaineet ja vaikuttavat aineet) tarvitaan, ja hahmoteltava keinot sen varmistamiseksi, että unioni voi asteittain vähentää riippuvuuksiaan. Kriittisiä lääkkeitä koskevan säädöksen on lisäksi katettava myös investointitarpeet, infrastruktuuri ja lääkinnällisten laitteiden saatavuus. EU:n häiriönsietokyvyn parantamiseksi ETSK kannattaa EU:n strategisten lääkinnällisten laitteiden varaston luomista. Tähän aloitteeseen olisi sisällyttävä myös yhteistyö jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa, johdonmukainen EU:n hinnoittelumalli, investoinnit tuotantokapasiteettiin, yhteiset julkiset hankinnat ja datan yhteentoimivuus.

3.3 ETSK kannattaa niin ikään kriittisten lääkkeiden allianssia. Se tarvitsee riittävästi varoja ja resursseja sidosryhmien, muun muassa järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan, aktivoimiseksi, jotta voidaan vahvistaa kriittisten lääkkeiden tarjontaa EU:ssa ja viime kädessä tehostaa toimia lääkepulan ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi tehokkaasti. Tätä yhteistyöhön perustuvaa toimintamallia olisi hyödynnettävä jäsenvaltioissa siten, että eri kansallisten terveydenhuoltojärjestelmien asiantuntemusta kootaan yhteen entistä häiriönsietokykyisemmän EU:n hyväksi.

3.4 ETSK on Euroopan parlamentin kanssa samaa mieltä siitä, että HERAa on tarkistettava perinpohjaisesti, koska sillä ei ole tarvitsemiaan valmiuksia, resursseja eikä selkeää tehtävää lääketieteellisten vastatoimien kehittämistä ja saatavuutta koskevan tilanteen muuttamiseksi. Tarvitaan entistä tehokkaampi institutionaalinen kehys paitsi nykyisiä hätätilanteita myös tulevia haasteita varten ([3]).

3.5 Unionin terveydenhuoltojärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi ETSK ehdottaa, että käynnistetään poliittiset keskustelut siitä, että kukin jäsenvaltio investoi yhä suuremman prosenttiosuuden bkt:stään kansalliseen terveydenhuoltojärjestelmäänsä.

3.6 Terveydenhuoltojärjestelmiin tehtäviin investointeihin olisi sovellettava EU:n kultaista sääntöä, kun otetaan huomioon, että tällaisia investointeja ei tarvitse arvioida puhtaasti taloudellisin perustein ja että etusijalle tulisi asettaa näkökohta terveydenhuoltojärjestelmän yleishyödyllisyydestä. Olisi tutkittava terveysalan yksityisen pääomasijoittamisen ja yhteisyritysten sekä muiden kumppanuusjärjestelyjen kaltaisia välineitä avohoidon, digitaalisen terveydenhuollon ja erittäin luotettavan hoidon kaltaisilla aloilla erityisesti ”yksisarvisten” kartoittamiseksi, tukemiseksi ja rahoittamiseksi.

([3]) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2024-0141_FI.html.

3.7 ETSK kehottaa EU:ta keskittymään kehitteillä oleviin teknologioihin, joilla voidaan parantaa EU:n kansalaisten terveyttä ja elämänlaatua. Toimissa olisi asetettava painopisteiksi bioteknologian ja genomiikan kehittäminen, biolääketiede, proteesit ja liikkuvuutta edistävät terapeuttiset materiaalit, kvanttiteknologia ja uusien kehittyneiden materiaalien käyttö terveydenhuollon laitteisiin ja hoitomuotoihin sekä sellaisiin sairauksiin tarkoitetut kriittiset lääkkeet ja hoitomenetelmät, jotka ovat yhä yleisempiä väestön keskuudessa (esim. lihavuus ja diabetes).

3.8 ETSK kehottaa sisällyttämään terveysteollisuuden uuteen puhtaan teollisuuden ohjelmaan. Komitea kehottaa EU:ta asettamaan etusijalle vastaamisen alan kriittisiin haasteisiin sekä tekemään enemmän poliittisia ponnisteluja yhteisen terveysstrategian, yhteisen terveysdata-avaruuden ja yhteisten terveysalan markkinoiden kehittämiseksi ja täytäntöönpanemiseksi. Komitea niin ikään korostaa tarvetta vahvistaa sisämarkkinoita ja varmistaa terveydenhuollon ammattilaisten, tuotteiden ja palvelujen vapaa liikkuvuus, kuten Mario Draghin raportissa EU:n kilpailukyvystä tähdennetään.

4. **Digitalisaatio ja tekoäly**

4.1 Digitalisaatio muuttaa terveydenhuoltoekosysteemiä ja tarjoaa uusia ratkaisuja, joilla on keskeinen rooli lääketieteen alalla. Etälääketieteen, sähköisten lääkemääräysten, lääkärin etävastaanottojen, metaversumin käytön, robotiikan ja kotihoidon merkitys kasvaa erityisesti syrjäseuduilla, sillä ne ovat hyödyllisiä ratkaisuja haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille. Etälääketiede kehittyy kaiken aikaa ja mahdollistaa useiden potilaiden seurannan useiden eri keskusten ja etävastaanottojen avulla. 3D-tulostuksen käyttö laitteisiin, työkaluihin, implantteihin, proteeseihin ja ihmisen elimiin muuttaa lääketieteen alaa, vähentää kustannuksia ja täyttää välittömät tarpeet. Älykkäät lääketieteelliset lämpömittarit ja älykkäät siteet paranemisprosessien seurannassa ja nopeuttamisessa ovat innovaatioita, joita käytetään yleisesti tulevaisuudessa.

4.2 Lääketieteellinen ekosysteemi kehittyy sitä mukaa kuin terveydenhoitopalvelut digitalisoituvat yhä enemmän ja alalle tulee uusia toimijoita. Terveydenhuoltojärjestelmien vakautta ja häiriönsietokykyä olisi seurattava tarkkaan digitaalisen siirtymän aikana. Pääomasijoitusrahastoilla ja teknologiayrityksillä on jo nyt yhä merkittävämpi rooli terveydenhoitopalveluja koskevissa yhteistyömalleissa, jotka kehittyvät edelleen lähitulevaisuudessa. On olennaisen tärkeää, että näiden teknologioiden kehittämiseen tähtäävät toimet ovat yhdenmukaisia yleisen terveydenhuollon tavoitteen kanssa niin, ettei ketään jätetä jälkeen.

4.3 Datalla on yhä keskeisempi rooli terveydenhuoltoekosysteemissä, erityisesti hoitopalvelujen optimoinnissa ja tehokkuuden parantamisessa. Eurooppalainen terveysdata-avaruus on hyvä edistysaskel tähän suuntaan. ETSK katsoo, että potilaille sekä sairaaloille ja muille terveydenhuoltopalvelujen tarjoajille olisi luotava yhteinen digitaalinen tila, johon on suojattu pääsy, erityisesti tietämyksen yksityistämisen estämiseksi. Olisi aina kunnioitettava etiikkaa ja yksityisyyttä, ja potilaiden suostumuksen saamisen on oltava pakollista ennen heidän terveystietojensa käyttöä.

4.4 Tekoälyn käyttö terveydenhuoltoalalla on merkittävä kilpailukyvyn ala, jolla EU voi ottaa johtavan roolin ihmiskeskeisellä lähestymistavalla kaikkien hyödyksi. Tulevaisuudessa potilaiden virtuaalihahmoja käytetään sairauksien ennustamiseen ja ennaltaehkäisyyn, komplikaatioiden havaitsemiseen sekä hoitovaihtoehtojen täsmentämiseen ja yksilöllistämiseen. Terveydenhuoltoalalla käytettävän tekoälyn osalta olisi myös tehtävä säännöllisiä riskinarviointien tarkastuksia, ja tekoälysovelluksiin olisi ajan mittaan sovellettava jatkuvan seurannan ja jäljitettävyyden mekanismeja avoimuuden, eheyden ja tehokkuuden varmistamiseksi.

4.5 ETSK kannattaa uuden komission poliittisissa suuntaviivoissa esitettyä eurooppalaista toimintasuunnitelmaa kyberhyökkäysten torjumiseksi terveydenhuoltoalalla. Toimintasuunnitelmaan olisi sisällytettävä paikallisen, kansallisen ja EU:n tason kattava kuulemismekanismi, kun otetaan huomioon erot lääketieteellisissä tarpeissa ja digitaalisessa lukutaidossa sekä kansalaisyhteiskunnan kasvava rooli terveydenhuoltoalalla.

5. **Tutkimus**

5.1 Euroopan lääke- ja terveysteollisuuden vahvistamisen on oltava yksi komission toimikauden 2024–2029 prioriteeteista. Tämä tarkoittaa, että tuetaan EU:n tutkimus-, kehitys- ja innovointivalmiuksia enemmän kuin mitä EU:n ohjelmilla ([4]) voidaan tehdä. ETSK on Euroopan parlamentin kanssa yhtä mieltä siitä, että tarvitaan ylikansallista julkista lääketieteen alan tutkimusinfrastruktuuria. Näin voitaisiin kehittää valikoima lääkkeitä ja rokotteita, jotka on luotu voittoa

([4]) Esimerkiksi Horisontti Eurooppa -puiteohjelma.

tavoittelemattomalla tutkimuksella aloilla, jotka eivät kuulu teollisuuden toiminnan piiriin tai joilla lääkkeet eivät ole kohtuuhintaisia, tavoitteena saada aikaan edistymistä harvinaisten sairauksien alalla. ETSK kannattaa tässä mielessä Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden (IPCEI) soveltamisalan laajentamista terveydenhuollon alalla muun muassa niin, että puututaan harvinaisten sairauksien hoitoon käytettävien lääkkeiden saatavuuteen.

5.2 ETSK kehottaa edistämään parhaita käytäntöjä ja innovaatioiden siirtoa osana monisidosryhmäistä toimintatapaa, jossa ovat mukana potilaat, teollisuus, terveydenhuoltopalvelujen tarjoajat, lääkärit ja vakuutusyhtiöt. Parhaiden käytäntöjen ja innovaatioiden siirron osalta unionin terveydenhuoltojärjestelmissä on mentävä kaupallisia intressejä pidemmälle ja keskityttävä terveyteen ja yleiseen etuun. ETSK katsoo, että on edistettävä nykyistä paremmin parhaita käytäntöjä, kuten käytäntöyhteisöjä, voittoa tavoittelemattomia terveydenhoitopalveluja, integroituja hoitoalan organisaatioita (jotka kokoavat yhteen ensisijaiset ja erikoispalvelut) sekä yhteisötalouden tai yhteistyön mallia terveydenhuollossa.

5.3 ETSK painottaa sellaisen oikeudenmukaisen terveys- ja lääkepolitiikan merkitystä, jolla taataan palvelujen saatavuus kaikille. Tähän sisältyvät oikeudenmukaiseen hinnoittelumalliin perustuvat oikeudenmukaiset hinnat, tutkimus- ja kehityskustannusten läpinäkyvyys, teollis- ja tekijänoikeuksien oikeudenmukainen käyttö sekä uudet rahoitusmallit tutkimuksen tukemiseksi mikrobilääkeresistenssin kaltaisilla ensisijaisilla aloilla. Olisi pyrittävä lisäämään terveysklustereiden määrää EU:ssa ja vahvistamaan niiden yhteistyötä tiedeyhteisön kanssa.

5.4 Koska terveydenhuolto kuuluu yleisen edun piiriin, on tavaroiden ja palvelujen tarjoamisen oltava alalla velvollisuus. Teollisuuden on tunnustettava tämän alan erityisluonne ottamalla markkinakilpailua ja kannattavuutta koskevien tavoitteiden ohella huomioon sosiaalisia parametreja. Innovatiivisten ja solidaarisuuteen perustuvien kumppanuuksien avulla julkinen ja yksityinen sektori voivat tarjota laajan kirjon terveydenhuoltopalveluja. Jäsenvaltioiden on osana Euroopan terveysunionia otettava käyttöön oikeudelliset kehykset, joilla tuetaan investointien lisäämistä ja yhteistyöhön perustuvia toimintamalleja terveydenhuoltoalalla ja varmistetaan johdonmukaisuus kaikkien toimijoiden välillä. Nykyisessä markkinavetoisessa taloudessa valintojen ja hinnoittelupolitiikkojen perusteena on kuitenkin viime kädessä yritysten kannattavuus ilman asianmukaisia julkisia toimia yleisen kattavuuden varmistamiseksi kaikille.

6. **Sosiaaliset ja henkilöresursseja koskevat näkökohdat**

6.1 Terveydenhuolto on olennaisen tärkeää sekä yksilöiden että yhteiskuntien selviytymisen kannalta, ja siinä on osaltaan kysymys syvästä empatiasta ihmiselämää kohtaan. Siihen liittyy syvällinen eettinen ja emotionaalinen ulottuvuus, joka menee rahallisesti arvotettuja markkinoita pidemmälle. ETSK katsoo, että EU:n terveydenhuoltojärjestelmien tulisi olla ihmiskeskeisiä, kykeneviä reagoimaan häiriöihin, helposti saavutettavissa olevia, yhteensovitettuja jäsenvaltioiden kesken, osallistavia ja tasapuolisia, ihmiselämää suojelevia, kykeneviä torjumaan terveyseroja, joustavia sekä näyttöön, tutkimukseen ja innovointiin perustuvia. Niiden on edistettävä kasvua ja tuettava sosiaalista edistystä ja terveellistä elämää.

6.2 Terveydenhuoltojärjestelmissä kaikkialla EU:ssa olisi otettava huomioon olemassa olevat terveysriskit ja taudit sekä sosiaaliset, taloudelliset, maantieteelliset ja koulutukselliset näkökohdat. Asiakokonaisuuteen SOC/801 kuuluvan ETSK:n lausunnon ”Terveyttä edistävän eurooppalaisen lippulaivahankkeen luominen” pohjalta ETSK peräänkuuluttaa voimakkaasti terveyttä edistävää lippulaivahanketta EU:hun ja suosittaa, että laaditaan säädös eurooppalaisesta terveystakuusta, jossa asetetaan yhteiset Euroopan tason terveystavoitteet ja jota tuetaan monivuotisella rahoituksella.

6.3 Ilmastonmuutos, muutokset tautitilanteissa ja sairauksiin löydettävät uudet hoitomuodot aiheuttavat jatkuvaa painetta terveydenhuoltohenkilöstölle ja hoitajille. Työvoimapulan ratkaisemiseksi on omaksuttava yhdennetty lähestymistapa, joka käsittää etujen, työuran ennakoitavuuden ja työaikojen lisäksi myös soveltuvien teknologioiden ja resurssien saatavuuden, koulutuksen sekä työntekijöiden ja potilaiden fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden. ETSK ehdottaa, että laaditaan ”inhimillisen ulottuvuuden etenemissuunnitelma” terveydenhuoltojärjestelmien tukemiseksi ja perustetaan yhteentoimiva EU:n laajuinen sähköinen työvoimarekisteri. Rekisterin avulla seurattaisiin ja tuettaisiin osaamisvalmiuksia, edistettäisiin yhteistyötä ja solidaarisuutta luonnonkatastrofien yhteydessä ja varmistettaisiin tarvittaessa yhteys muihin järjestelmiin, kuten EU:n pelastuspalvelumekanismiin ja vapaaehtoisen solidaarisuuden eurooppalaiseen mekanismiin.

6.4 ETSK korostaa Euroopan osaamissopimuksen valossa tarvetta investoida osaamisen parantamiseen ja terveydenhuolto- ja hoitoalan ammattien houkuttelevuuden lisäämiseen. Tätä varten olisi edistettävä yhteisiä eurooppalaisia koulutuskursseja lääketieteen ja sairaanhoidon oppilaitoksissa sekä tieteidenvälisiä kursseja, erityisesti Erasmus-ohjelman sekä erikoistumis- ja osaamiskeskusten kautta. ETSK kehottaa Euroopan komissiota aloittamaan keskustelut EU:n terveydenhuoltoekosysteemin työolojen ja -ehtojen yhdenmukaistamisesta ja tekemään enemmän terveydenhuoltohenkilöstön houkuttelemiseksi alalle, pitämiseksi alalla ja tukemiseksi työuralla. Tarvitaan kiireellisesti konkreettisia toimia työntekijöiden alalta pois siirtymisen vähentämiseksi, sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja urakehityksen tukemiseksi.

6.5 Saatavuuden osalta terveydenhuoltopalvelut olisi jaettava oikeudenmukaisesti alueiden kesken, jotta voidaan minimoida lääketieteellisiin tarpeisiin liittyvä matkustaminen. Haavoittuvassa asemassa olevilla ihmisillä on vaikeuksia saada terveydenhoitopalveluja, mikä osoittaa, että osallistavuutta EU:n terveydenhuoltojärjestelmissä on parannettava. Kaikilla tulisi olla mahdollisuus saada asianmukaisia terveydenhuoltopalveluja, lääkkeitä ja hoitoja. Lyhyemmät vasteajat eri sairauksien hoidossa ovat laadukkaiden terveydenhuoltopalvelujen indikaattori.

6.6 Julkiset ja yksityiset vakuutusjärjestelmät voivat olla olemassa rinnakkain terveydenhuollon alalla, mutta julkisten vakuutusten ei pitäisi johtaa velvoitteeseen tai tarpeeseen hankkia kaksinkertainen vakuutusturva. Tällainen dynamiikka heikentää julkista sektoria ja rajoittaa perusterveydenhuoltopalvelujen saatavuutta. Eräissä jäsenvaltioissa yksityinen terveydenhuolto kerää voittoja ja sälyttää kustannuksia julkiselle sektorille.

6.7 Tulevan EU:n terveysunionin perustekijöitä olisi oltava digitaalisen terveysosaamisen edistäminen ja resurssien kohdentaminen niin, että voidaan ymmärtää paremmin yhteiskunnan ja potilaiden altistumista riskeille. Näin varmistettaisiin, että ihmiset saavat enemmän tietoa terveydestä, ja parannettaisiin ihmisten selviytymiskykyä.

7. **Terveysdiplomatia**

7.1 EU:n olisi omaksuttava nykyistä merkittävämpi rooli terveyden kansainvälisessä ulottuvuudessa, kun otetaan huomioon sen keskeinen rooli covid-19-pandemian aikana, markkinoiden koko, sen kansainvälisen kaupan ja viennin merkitys sekä sen toimet terveysdiplomatian lujittamiseksi.

7.2 EU:n olisi omaksuttava aloitteellisempi rooli G7- ja G20-ryhmien sekä YK:n kaltaisten kansainvälisten järjestöjen asialistan määrittämisessä pysyvien maailmanlaajuisten terveysalan mekanismien käyttöönottamiseksi.

7.3 ETSK kannattaa Euroopan terveysalan solidaarisuusrahaston perustamista Afrikkaa varten kyseisellä mantereella vallitsevaan terveydenhuoltopalvelujen tarjoamiseen liittyvään äärimmäiseen eriarvoisuuteen puuttumiseksi. Rahasto lisäisi terveydenhuoltopalvelujen saatavuutta, edistäisi trooppisiin sairauksiin tarkoitettujen lääkkeiden tutkimusta, torjuisi tartuntatauteja ja parantaisi maailmanlaajuista terveysturvaa.

7.4 ETSK katsoo, että lähentymistä ja vastavuoroista tunnustamista koskevat sopimukset ovat tärkeitä, ja kannattaa EU:n laajempaa osallistumista ihmisten käyttöön tarkoitettujen lääkkeiden rekisteröintiä koskevia vaatimuksia käsittelevään kansainväliseen harmonisointineuvostoon ja lääkealan sääntelyviranomaisten kansainväliseen yhteenliittymään. On tärkeää tukea kolmansia maita niiden raaka-aineiden tuotantovalmiuksien kehittämisessä ja varmistaa täydentävyys EU:n lääketieteellisten tarpeiden kanssa.

7.5 EU:n terveydenhuoltojärjestelmien häiriönsietokyvyn parantaminen edellyttää hyvin suunniteltuja investointeja, parempaa koordinointia (häiriönsietokykyisempien lääketoimitusketjujen kehittäminen mukaan luettuna) ja globaalimpaa terveysalan yhteistyötä. ETSK suosittaa, että kehitetään kumppanuuksia maailmanlaajuiseen terveysturvaan investoivien strategisten sidosryhmien kanssa, koska niiden osallistuminen ulottuu huomattavasti lääketieteen alaa pidemmälle ja kattaa koulutuksen, yhteisöjen kehittämisen, tutkimuksen ja julkisen politiikan.

Bryssel 4 päivänä joulukuuta 2024.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Oliver RÖPKE